

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ DAİRE

KILIÇGEDİK VE DİĞERLERİ – TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 4517/04, 4527/04, 4985/04, 4999/04, 5115/04, 5333/04,
5340/04, 5343/04, 6434/04, 10467/04 ve 43956/04)

KARAR

STRAZBURG

14 Aralık 2010

İşbu karar AIHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan 4517/04, 4527/04, 4985/04, 4999/04, 5115/04, 5333/04, 5340/04, 5343/04, 6434/04, 10467/04 ve 43956/04 no'lu davanın nedeni, Zeki Kılıçgedik, Hasan Yıldırım, Kemal Bülbül, Kemal Okutan, Kudret Gözütok, Muharrem Bilbil, Eşref Odabaşı, Güven Özata, Serhat İman, Mehmet Yücedağ, Sakine Berktaş, Sabri Sel, Ali Gelgeç, Ferhat Avcı, Hıdır Berktaş, Beser Kaplan, Abuzer Yavaş, Mehmet Yardımcıel, Bedir Çetin, Ramazan Sertkaya, Rıza Kılınç, İsmail Turap, Şükrü Karadağ, Hacı Pamuk, Abuzer Arslan, Arif Atalay, Hasan Doğan ve Hayri Ateş isimli 28 Türk vatandaşının ("başvuranlar"), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına Dair Sözleşme'nin ("AİHS") 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu 11 adet başvurdur.

Başvuranlar, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ("AİHM") önünde, isimleri ekte belirtilen avukatlar tarafından temsil edilmişlerdir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

Halkın Demokrasi Partisi ("HADEP"), 11 Mayıs 1994 yılında kurulan bir siyasi partidir. HADEP'in 47 il ve yüzlerce ilçede teşkilatı bulunmaktadır. Başvuranlar, HADEP üyesi olup partinin yöneticileri konumundaydılar.

29 Ocak 1999 tarihinde, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, HADEP'in kapatılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne dava açmıştır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, HADEP'in "Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne aykırı eylemlerin odağı" haline geldiğini iddia etmiş ve iddialarını desteklemek üzere, aralarında başvuranların da bulunduğu HADEP üyelerine karşı açılan ceza davalarına atıfta bulunmuştur.

Anayasa Mahkemesi, 19 Temmuz 2003 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak kesinleşen 13 Mart 2003 tarihli kararında, HADEP'in kapatılmasına hükmetmiştir. Anayasa Mahkemesi, kararını Anayasa'nın 68. ve 69. maddeleri ile 2820 No.lu Siyasi Partiler Kanunu'nun 101. ve 103. maddelerine dayandırmıştır. Anayasa Mahkemesi, bu karara varırken, aralarında başvuranların da bulunduğu bazı HADEP üyelerinin eylem ve ifadelerini göz önünde bulundurmıştır. Anayasa Mahkemesi, Anayasa'nın 69/9 ve 2820 No.lu Kanun'un 95. maddesi uyarınca, başvuranlar ile diğer 18 HADEP üyesi ve yöneticisinin beş yıl süreyle bir başka partinin kurucusu, üyesi, yöneticisi veya denetçisi olamayacağına hükmetmiştir.

Aşağıdaki kısımda, Anayasa Mahkemesi'nin kararında atıfta bulunduğu başvuranlar aleyhindeki ceza davalarına ilişkin ayrıntılara yer verilmiştir. Anayasa Mahkemesi'ne göre, başvuranların ve diğer 18 HADEP üyesi ve yöneticisinin aşağıda belirtilen eylemleri, başvuranlar, HADEP ve PKK arasında bir bağlantı olduğunu kanıtlamaktadır.

A. Zeki Kılıçgedik, Hıdır Berktaş, Sakine Berktaş, Muharrem Bilbil, Hasan Yıldırım, Beser Kaplan, Serhat İman, Sabri Sel, Ferhat Avcı, Ali Gelgeç, Abuzer Yavaş ve Hasan Doğan

Adı geçen başvuranlar, HADEP Malatya İl Başkanlığı'nın yöneticileri konumundaydılar. 1998 yılında, PKK'ya yardım ve yataklık ettikleri gerekçesiyle, Ceza Kanunu'nun 169. maddesi uyarınca adı geçen başvuranlar aleyhinde ceza davası açılmıştır. Abdullah Öcalan'ın İtalya'da yakalanmasını protesto etmek amacıyla açlık grevi başlatanların HADEP binasını kullanmalarına izin verildiği iddia edilmiştir. Ayrıca, Öcalan'ın yakalanmasıyla ilgili rahatsızlığı dile getiren, devleti ve Türk güvenlik güçlerinin eylemlerini kötüleyen afişler de HADEP binasına asılmıştır. Ayrıca, HADEP binasında bulunan kişilerin Med TV'deki PKK propagandası yapan yayınları izlemelerine de izin verilmiştir. PKK yanlısı çeşitli dergiler, gazeteler ve operasyonlarda öldürülen çeşitli PKK üyelerinin fotoğrafları da sözkonusu HADEP binasında ele geçirilmiştir.

Adı geçen başvuranlar, daha sonra Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde yargılanmışlar ve 16 Aralık 1999 tarihinde suçlu bulunmuşlardır. Başvuranlar, üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmışlardır. Sözkonusu mahkumiyet kararı 4 Aralık 2000 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

4616 No.lu Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine İlişkin Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından başvuranların hapis cezaları ertelenmiştir.

B. Bedir Çetin, Hacı Pamuk, İsmail Turap, Abuzer Arslan, Rıza Kılınç, Şükrü Karadağ ve Ramazan Sertkaya

Adı geçen başvuranlar, HADEP Adıyaman İl Başkanlığı'nın yöneticileri konumundaydılar. 1999 yılında, PKK'ya yardım ve yataklık ettikleri gerekçesiyle, Ceza Kanunu'nun 169. maddesi uyarınca başvuranlar aleyhinde ceza davası açılmıştır. Abdullah Öcalan'ın İtalya'da yakalanmasını protesto etmek amacıyla açlık grevi başlatanların HADEP binasını kullanmalarına izin verildiği ve bu binada PKK bayraklarının bulundurulduğu iddia edilmiştir.

Adı geçen başvuranlar, daha sonra Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde yargılanmışlar ve 6 Mayıs 1999 tarihinde suçlu bulunmuşlardır. Başvuranlar, üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmışlardır. Sözkonusu mahkumiyet kararı 15 Mayıs 2000 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır (*Gülseren Öner ve Diğerleri / Türkiye*, no. 64684/01).

4616 No.lu Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından başvuranların hapis cezaları ertelenmiştir.

C. Kemal Bülbül

24 Şubat 2000 tarihinde, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, HADEP kongresinde yaptığı konuşma nedeniyle, Ceza Kanunu'nun 169. maddesi uyarınca başvuranı PKK'ya yardım ve yataklık etmekten mahkum etmiştir. Başvuran, üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Dava Yargıtay önünde derdest iken 4616 No.lu Kanun yürürlüğe girmiştir. Bunun üzerine, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 2 Mayıs 2001 tarihinde başvuran aleyhindeki ceza davasının ertelenmesine karar vermiştir (*Kemal Bülbül / Türkiye*, no. 47297/99).

1998 yılında, başvuranın evinde bulunan Kürt sorununa ilişkin bir belge nedeniyle ikinci bir ceza davası açılmıştır. 4616 No.lu Kanun'un yürürlüğe girmesinin üzerine dava ertelenmiştir.

D. Kemal Okutan

Kemal Okutan, HADEP'in Ankara Şubesi başkanlığını 1997 yılına kadar sürdürmüştür. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 4 Haziran 1997 tarihinde, başvuranı 1996 yılında parti kongresinde yaptığı konuşmadan dolayı PKK'ya yardım ve yataklık etme suçundan mahkum etmiştir. Başvuran, dört yıl altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır. 4616 No.lu Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından başvuran hakkında derdest olan dava ertelenmiştir.

E. Kudret Gözütok

Kudret Gözütok, HADEP'in parti konsey üyeliğini yapmıştır. PKK üyeleri tarafından hazırlanan belge ve kitapların kendisine ait hukuk bürosunda bulunması üzerine, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, 4 Haziran 1997 tarihinde, başvuranı PKK'ya yardım ve yataklık etmek suçundan mahkum etmiştir. Başvuran, dört yıl altı ay hapis cezasına çarptırılmıştır. 4616 No.lu Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından Yargıtay önünde devam etmekte olan dava ertelenmiştir.

F. Eşref Odabaşı

Eşref Odabaşı, HADEP'in Kırşehir Şubesi'nin başkanlığını yapmaktaydı. 1 Aralık 1997 yılında, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, başvuranı Ceza Kanunu'nun 312. maddesi uyarınca "ırk veya bölge farklılığına dayanarak halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek" suçundan mahkum etmiştir (*Odabaşı / Türkiye*, no. 41618/98).

G. Hayri Ateş

Hayri Ateş, HADEP'in gençlik komisyonu başkanlığını yapmaktaydı. 24 Aralık 1998 tarihinde, İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi, daha önce yapmış olduğu iki konuşmadan dolayı, Terörle Mücadele Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca başvuranı ayrımcı propaganda yapma suçundan mahkum etmiştir. Başvuran, konuşmalarında, Kürt kimliğinin tanınması gerektiğini savunarak Türkiye'deki Kürtlerin ülkeyi yönetenler tarafından sindirildiğini iddia etmiştir. Başvuran, ayrıca, Abdullah Öcalan tarafından açıklanan ateşkesin umutları arttırdığını ifade etmiştir. Başvuran, bir yıl sekiz ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Mahkumiyet kararı 5 Mart 1999 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır. Başvuran hapis cezasını çekmekte iken 4454 No.lu Kanun yürürlüğe girmiş ve cezanın kalan kısmı ertelenmiştir. 15 Temmuz 2003 tarihinde, Terörle Mücadele Kanunu'nun 8. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

H. Mehmet Yücedağ

Mehmet Yücedağ, HADEP'in Malatya gençlik komisyonunun başkanlığını yapmaktaydı. 16 Aralık 1999 tarihinde, Malatya Devlet Güvenlik Mahkemesi, Ceza Kanunu'nun 169. maddesi uyarınca, başvuranı PKK'ya yardım ve yataklık etme suçundan mahkum etmiştir. Başvuran, üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Mahkeme,

başvuranın üniversite öğrencilerine seminerler vererek Türkiye’deki Kürtlerin çeşitli sorunlar yaşadıklarını iddia etmek suretiyle sözkonusu suç işlediğini tespit etmiştir.

Mahkumiyet kararı, 4 Aralık 2000 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır. Ancak, 4616 No.lu Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte başvuranın cezası ertelenmiştir.

İ. Arif Atalay

Arif Atalay, HADEP’in Seyhan ilçe sekreterliğini yapmaktaydı. 16 Aralık 1998 tarihinde, Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi, Ceza Kanunu’nun 312. maddesi uyarınca, başvuranı halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçundan mahkum etmiştir. Başvuran on ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Başvuran, parti kongresinde yapmış olduğu bir konuşma nedeniyle suçlu bulunmuştur. Adana Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne göre, Atalay, konuşması sırasında, Kürtlerin ve Türklerin farklı halklar olduklarını, Türkiye Cumhuriyeti’nin Kürt halkıyla savaş halinde olduğunu ve bu savaş sırasında öldürülen Kürtlerin şehit olduklarını ifade etmiştir.

J. Güven Özata

Güven Özata, HADEP Genel Başkan Yardımcısı olarak görev yapmaktaydı. 17 Eylül 1998 tarihinde, Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi, Ceza Kanunu’nun 312. maddesi uyarınca, başvuranı ayrımcı propaganda yapmak suçundan mahkum etmiştir. Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne göre, başvuran, 1997 yılında kaleme aldığı bir yazıda, Türklerin ve Kürtlerin iki ayrı millet olduklarını ve Türk güvenlik güçleri ile PKK arasındaki mücadelenin “kirli bir savaş ve katliam” olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, iki yıl hapis cezasına çarptırılmış ve mahkumiyet kararı Yargıtay tarafından onanmıştır. 3 Eylül 1999 tarihinde, 4454 No.lu Kanun uyarınca başvuranın hapis cezasının ertelenmesine karar verilmiştir.

K. Mehmet Yardımcıel

Mehmet Yardımcıel, 21 Mart 1997 tarihinde, Nevruz kutlamaları sırasında HADEP Kars İl Başkanı olarak bir konuşma yapmıştır.

Terörle Mücadele Kanunu’nun 8. maddesi uyarınca, başvuran hakkında ayrımcı propaganda yapmak suçundan dava açılmıştır. Başvuran, 4 Haziran 1999 tarihinde, para cezasıyla birlikte on ay hapis cezasına çarptırılmıştır. Mahkumiyet kararı, 7 Ekim 1999 tarihinde Yargıtay tarafından onanmıştır.

3 Eylül 1999 tarihinde 4454 No.lu Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte başvuran hakkındaki kararın yürürlüğü ertelenmiştir. 15 Temmuz 2003 tarihinde, Terörle Mücadele Kanunu’nun 8. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

HUKUK

AİHM, hem olaylar hem hukuk açısından benzer olmaları nedeniyle başvuruların birleştirilmesine karar vermiştir.

İ. AİHS’NİN 9., 10. VE 11. MADDELERİ İLE 1 NO.LU PROTOKOL’ÜN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, kendilerine getirilen yasağın siyasi haklarını kullanmalarını ve siyasi parti üyesi olmalarını engellediği konusunda şikayetçi olmuşlardır. Söz konusu şikayetle ilgili olarak, başvuruların bir kısmı AİHS'nin 9, 10 ve 11. maddelerinin, diğer başvurular ise 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmüşlerdir.

AİHM, söz konusu şikayetleri yalnızca 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi bakımından incelemenin uygun olacağı kanaatindedir.

Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

A. Kabuledilebilirlik

AİHS'nin 35/3 maddesi uyarınca bu şikayetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını kaydeden AİHM, ayrıca başka açılardan bakıldığında da kabuledilemezlik unsuru bulunmadığını tespit eder. Bu nedenle şikayet kabuledilebilir niteliktedir.

A. Esas

Başvuranlar, daha önce konuşma özgürlüklerini kullandıkları için aleyhlerinde açılan ceza davaları sonucu kendilerine yasak getirilmesinin iki kez cezalandırıldıkları anlamına geldiğini iddia etmişlerdir.

Başvuranlar, ayrıca, getirilen yasağın, hayati önem taşıyan dönemlerde aktif olarak siyasete katılmalarını engellediğini iddia etmişlerdir.

Hükümet, başvuranlara getirilen yasağın, asayişin sağlamak, başkalarının haklarını ve toprak bütünlüğünü korumak ve ulusal güvenliği sağlamak gibi meşru amaçlar izlediğini iddia etmiştir.

Hükümet, yasağın başvuranların bu madde kapsamındaki haklarının özüne zarar vermediğini ileri sürmüştür. Hükümet, bu bağlamda, ilk olarak, kısıtlamanın sürekli olmadığını, beş yılla sınırlı olduğunu ve bu beş yıllık süre içerisinde yalnızca bir genel seçimin yapıldığını ileri sürmüştür. Hükümet, ikinci olarak, başvuranların bu seçimde bağımsız aday olabileceklerini belirtmiştir.

Hükümet, son olarak, başvuranların durumunun, *Selim Sadak ve Diğerleri / Türkiye* (no. 2) (no. 25144/94), *Ilıcak / Türkiye* (no. 15394/02) ve *Kavakçı / Türkiye* (no. 71907/01) davasındaki başvuranların durumundan farklı olduğunu ifade etmiştir. AİHM, adı geçen davalarda, başvuranlara getirilen benzer bir yasak sonucunda başvuranların meclisteki koltuklarını kaybetmeleri nedeniyle 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin ihlalini tespit etmiştir. Hükümet, söz konusu davadaki başvuranların yasağın getirildiği sırada milletvekili olmadıkları hususuna dikkat çekmiştir.

AİHM, 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin seçme ve seçilme hakkından bahsettiğini hatırlatır. Bu haklar önemli olmalarına rağmen mutlak haklar değildirler. Bu haklar söz konusu madde tarafından tanınmasına rağmen, herhangi bir tanımlamaya yer verilmemiş ve kesin ifadeler kullanılmamıştır; bu da zımni kısıtlama getirilmesine imkan sağlamaktadır. Sözleşmeye Taraf Devletler, kendi yasal düzenlemeleri uyarınca, seçme ve seçilme hakkını 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi tarafından engellenmeyen koşullara tabi tutmaktadırlar. Taraf Devletler, bu alanda geniş bir takdir yetkisine sahiptirler. Ancak, 1 No.lu Protokol'ün 3.

maddesinin gereklerinin yerine getirilip getirilmediği konusunda başvurulacak son merci AİHM'dir. AİHM, sözkonusu hakların özüne ve etkinliğine hiçbir şekilde dokunulmadığına, hak kısıtlamasının meşru bir amaç izlediğine ve kullanılan yolların orantısız olmadığına kanaat getirmelidir (*Selim Sadak ve Diğerleri*).

AİHM, ayrıca, 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin etkili siyasal demokrasinin karakteristik bir ilkesine yer verdiğinden dolayı AİHS sisteminde birincil öneme sahip olduğunu belirtir.

AİHM, ayrıca, bu maddenin kişinin seçilme hakkını ve seçildikten sonra parlamento üyesi olma hakkını güvence altına aldığını hatırlatır.

Hükümet'in sözkonusu davanın atıfta bulunulan diğer üç davadan farklı olduğu yönündeki iddiasını göz önünde bulunduran AİHM, sözkonusu dava olaylarıyla ilgili olarak, yukarıda bahsedilen *Kavakçı / Türkiye* davasında, Anayasa Mahkemesi tarafından başvurana yasak getirilmesinden önce, 22 Haziran 2001 tarihinde, başvuranın milletvekili seçildiği partinin kapatılmasının ardından, Vatandaşlık Kanunu'nu ihlal ettiği gerekçesiyle Mart 2001'de başvuranın milletvekilliğinin düşürüldüğünü gözlemlemektedir. Dolayısıyla, yasağın getirildiği tarihte başvuran milletvekili konumunda değildi.

Ayrıca, sözkonusu davadaki başvurular gibi, *Kavakçı* ve *Ilıcak* davalarıyla birlikte aynı gün AİHM tarafından incelenen ve Anayasa Mahkemesi'nin 22 Haziran 2001 tarihli kararıyla getirilen yasakla ilgili olan *Sılay / Türkiye* (no. 8691/02) davasındaki başvuran da yasağın getirildiği tarihte milletvekili değildi. Dolayısıyla, AİHM, Hükümet'in sözkonusu davanın yukarıda adı geçen davalardan farklı olduğu yönündeki görüşüne katılmamaktadır.

AİHM, siyasetçilere getirilen benzer yasakların hukuki dayanağını incelemiş ve sözkonusu hukuki dayanağın izlenen meşru amaçlarla orantılı olarak değerlendirilemeyecek kadar geniş kapsamlı olduğunu tespit etmiştir (*Selim Sadak ve Diğerleri*; *Sılay*; *Kavakçı*; *Ilıcak*; *Sobacı / Türkiye*, no. 26733/02).

AİHM, sözkonusu davada da aynı sonuca varır. Bu bağlamda, AİHM, üç başvuran aleyhindeki ceza davalarının 4616 No.lu Kanun'un yürürlüğe girmesinin ardından ertelenmesi nedeniyle mahkumiyetlerinin kesinleşmemesine rağmen, bu üç başvuranın Anayasa'nın 69/9 maddesi uyarınca HADEP'in kapatılmasından sorumlu tutulduklarını kaydeder. AİHM, sözkonusu davada hükmedilen cezanın böylesi geniş yorumlara açık bir hukuk normuna dayanması nedeniyle, bu cezanın Hükümet'in öne sürdüğü meşru amaçlardan hiçbirisiyle orantılı olduğunun söylenemeyeceği kanaatindedir.

AİHM, başvuranların sözkonusu AİHS maddesi tarafından güvence altına alınan haklarının özünün ihlal edildiği sonucuna varır. Dolayısıyla, 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 6. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, aleyhlerinde açılan davalarda kendilerini savunamadıkları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamada eksiklikler bulunduğunu iddia ederek AİHS'nin 6. maddesinin ihlal edildiği konusunda şikayetçi olmuşlardır.

Hükümet, AİHS'nin 6. maddesinin sözkonusu davaya uygulanamayacağını ileri sürmüştür.

AİHM, Türkiye'deki siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin daha önceki bazı davalarda, Anayasa Mahkemesi önündeki yargılamada bulunan eksikliklerle ilgili olarak AİHS'nin 6. maddesi uyarınca yapılan şikayetlerin, sözkonusu hakkın *par excellence* bir siyasi hak olması nedeniyle konu bakımından AİHS'nin 6. maddesine uygun olmadığını ve bu nedenle de reddedildiğini gözlemlemektedir (*Sılay / Türkiye*, no. 8691/02; *Yazar ve Diğerleri / Türkiye*, no. 22723/93; *Refah Partisi ve Diğerleri / Türkiye*, no. 41340/98). Sözkonusu davada farklı bir sonuca varmak için herhangi bir gerekçe görmeyen AİHM, AİHS'nin 6. maddesinin bu davaya uygulanamayacağı sonucuna varır.

AİHS'nin 6. maddesi uyarınca yapılan şikayetlerin konu bakımından AİHS hükümlerine uygun olmadığını kaydeden AİHM, AİHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. paragrafları uyarınca bu şikayetlerin reddedilmesi gerektiğine karar verir.

III. AİHS'NİN 7., 13. VE 14. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

Başvuranlar, son olarak, Anayasa Mahkemesi tarafından getirilen yasağın AİHS'nin 7., 13. ve 14. maddelerini de ihlal ettiği konusunda şikayetçi olmuşlardır.

Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

1 No.lu Protokol'ün 3. maddesine uygunluk konusunda vardığı sonucu göz önünde bulunduran AİHM, sözkonusu şikayetleri ayrıca incelemeye gerek olmadığı kanaatine varır (*Selim Sadak ve Diğerleri*).

IV. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

AİHS'nin 41. maddesine göre:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

4517/04, 4527/04, 5115/04 ve 5333/04 no.lu başvuru sahiplerinin (11 başvuran) her biri manevi tazminat olarak 75,000 Euro talep etmiştir.

4985/04 no.lu başvuru sahiplerinin (5 başvuran) her biri maddi tazminat olarak 10,000 Euro, manevi tazminat olarak 15,000 Euro talep etmiştir.

4999/04, 5340/04 ve 5343/04 no.lu başvuru sahiplerinin (9 başvuran) her biri manevi tazminat olarak 100,000 Euro talep etmiştir.

6434/04 no.lu başvuru sahibi, 20,000 Euro maddi, 20,000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

10567/04 no.lu başvuru sahibi, 100,000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

43956/04 no.lu başvuru sahibi, 15,000 Euro manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

Hükümet, talep edilen miktarların aşırı olduğunu ve kanıtlarla desteklenmediğini ileri sürmüştür.

Bazı başvuranlar tarafından talep edilen maddi tazminat ile tespit edilen ihlal arasında herhangi bir illiyet bağı bulunmadığını kaydeden AİHM, söz konusu maddi tazminat taleplerini reddeder. AİHM, 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin ihlal edildiğine dair yapılan tespitin başvuranların gördüğü manevi zararın telafisi için yeterli olduğu kanaatindedir. Bu bağlamda, AİHM, yukarıda bahsedilen *Selim Sadak ve Diğerleri* davasındaki başvuranların aksine, söz konusu başvuranların milletvekili olmadıklarını kaydeder.

B. Yargılama masraf ve giderleri

4517/04, 4527/04, 5115/04 ve 5333/04 no.lu başvuru sahipleri (11 başvuran), her bir başvuru için yargılama masraf ve giderleri karşılığında 15,000 Euro talep etmişlerdir. Başvuranlar, taleplerini desteklemek üzere herhangi bir belge veya bilgi sunmamışlardır.

4985/04 no.lu başvuru sahipleri (5 başvuran), yargılama masraf ve giderleri karşılığında toplam 6,345 Euro talep etmişlerdir. Başvuranlar, taleplerini desteklemek üzere, fotokopi, telefon görüşmeleri, kırtasiye malzemeleri vs. için toplam 285 Euro harcadıklarını iddia etmişlerdir. Başvuranlar, ayrıca, avukatlarıyla ikişer saat görüştiklerini ve bunun karşılığında 3,500 TL (yaklaşık 2,000 Euro) ödediklerini iddia etmişlerdir. Başvuranlar, ayrıca, avukatlarına ödedikleri ücret karşılığında 7,080 TL (yaklaşık 4,060 Euro) talep etmişler ve Ankara Barolar Birliği tarafından önerilen ücret cetveline atıfta bulunmuşlardır.

4999/04 5340/04 ve 5343/04 no.lu başvuru sahiplerinin (9 başvuran) her biri, yargılama masraf ve giderleri karşılığında 15,000 Euro talep etmiştir. Ancak, başvuranlar taleplerini desteklemek üzere herhangi bir belge veya bilgi sunmamışlardır.

6434/04 no.lu başvuru sahibi, yargılama masraf ve giderleri karşılığında 5,250 Euro talep etmiştir. Bu miktar, başvuranın makbuzunu sunduğu çeviri ücretlerini ve 5,000 Euro tutarındaki avukatlık ücretini kapsamaktadır.

10567/04 no.lu başvuru sahibi, yargılama masraf ve giderleri karşılığında 15,000 Euro talep etmiş, ancak talebini desteklemek üzere herhangi bir belge veya bilgi sunmamıştır.

43956/04 no.lu başvuru sahibi, yargılama masraf ve giderleri karşılığında 2,600 TL (yaklaşık 1,240 Euro) talep etmiştir. Bu miktar, başvuranın faturasını sunduğu 2,000 TL (yaklaşık 950 Euro) tutarındaki avukatlık ücretini kapsamaktadır.

Hükümet, talep edilen miktarların aşırı olduğunu ve yeterli belgeyle desteklenmediğini ileri sürmüştür.

AİHM'nin içtihadına göre, bir başvuran gerçekliğini ve gerekliliğini kanıtladığı makul miktarlardaki yargı giderlerini elde edebilir. Söz konusu davada, 4517/04, 4527/04, 4999/04, 5115/04, 5333/04, 5340/04, 5343/04 ve 10467/04 no.lu başvuru sahipleri, taleplerinin miktarını gösteren herhangi bir fatura veya bilgi sunmamışlardır. AİHM, bu tür bir bilgi ve doğrulamanın bulunmaması nedeniyle, söz konusu başvuranlara bu başlık altında herhangi bir ödeme yapılmamasına karar verir.

AİHM, sözkonusu davada, elindeki belgelere ve yukarıdaki ölçütlere dayanarak, yargılama masraf ve giderleri karşılığında 4985/04 no.lu başvuru sahiplerine (5 başvuran) ortaklaşa 3,000 Euro, 6434/04 no.lu başvuru sahibine 1,500 Euro, 43956/04 no.lu başvuru sahibine ise 1,240 Euro ödenmesine karar verir.

A. Gecikme faizi

AİHM, gecikme faizinin, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklenerek belirlenmesini uygun görmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvuruların *birleştirilmesine*;
2. AİHS'nin 1 No.lu Protokolü'nün 3. maddesine ilişkin şikayetin kabuledilebilir, AİHS'nin 6. maddesine ilişkin şikayetin ise *kabuledilemez olduğuna*;
3. AİHS'nin 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin *ihlal edildiğine*;
4. AİHS'nin 7., 13. ve 14. maddesi uyarınca yapılan şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
5. 1 No.lu Protokol'ün 3. maddesinin ihlal edildiğine dair yapılan tespitin manevi zarar açısından yeterli adil tatmin *oluşturduğuna*;
6. (a) AİHS'nin 44. maddesinin 2. paragrafı gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve her türlü vergi ve kesintiden muaf tutularak Savunmacı Hükümet tarafından, yirmi sekiz başvurandan yedisine yargılama masraf ve giderleri karşılığında aşağıdaki miktarların *ödenmesine*:
 - (i) Kemal Bülbül, Kemal Okutan, Kudret Gözütok, Muharrem Bilbil ve Eşref Odabaşı isimli başvuranlara ortaklaşa 3,000 Euro (üç bin Euro);
 - (ii) Arif Atalay isimli başvurana 1,500 Euro (bin beş yüz Euro); ve
 - (iii) Hayri Ateş isimli başvurana 1,240 Euro (bin iki yüz kırk Euro).
- (b) Yukarıda belirtilen üç aylık sürenin sona erdiği tarihten ödemenin yapılmasına kadar geçen süre için, söz konusu meblağlara, Avrupa Merkez Bankası'nın anılan dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranına üç puanlık bir artış eklemek suretiyle belirlenecek basit faiz *uygulanmasına*;
7. Adil tatmine ilişkin diğer taleplerin *reddedilmesine karar vermiştir*.

İşbu karar İngilizce olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77. maddesinin 2. ve 3. paragrafları gereğince 14 Aralık 2010 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Başvuru no.	Başvuranın adı	Doğum tarihi	İkamet yeri	Avukatı	Başvuru tarihi
4517/04	Zeki Kılıçgedik	1950	Malatya	Hasan Doğan Malatya	13/1/2004
4527/04	Hasan Yıldırım	1948	Malatya	Hasan Doğan Malatya	13/1/2004
4985/04	Kemal Bülbül Kemal Okutan Kudret Gözütok Muharrem Bilbil Eşref Odabaşı	1963 1957 1957 1959 1966	Ankara Ankara Bursa Kırşehir Malatya	Levent Kanat Ankara	17/12/2003
4999/04	Güven Özata	1945	Ankara	Yusuf Alataş Ankara	19/11/2003
5115/04	Serhat İman	1975	Malatya	Hasan Doğan Malatya	13/1/2004
5333/04	Mehmet Yücedağ Sakine Berktaş Sabri Sel Ali Gelgeç Ferhat Avcı Hıdır Berktaş Beser Kaplan Abuzer Yavaş	1973 1976 1947 1971 1971 1941 1957 1953	Malatya Malatya Adıyaman Malatya Malatya Malatya Malatya Malatya	Hasan Doğan Malatya	13/1/2004
5340/04	Mehmet Yardımcıel	1961	Kars	Yusuf Alataş Ankara	13/1/2004
5343/04	Bedir Çetin, Ramazan Sertkaya Rıza Kılınç İsmail Turap Şükrü Karadağ Hacı Pamuk Abuzer Arslan	1949 1960 1966 1963 1951 1963 1941	Adıyaman	Yusuf Alataş Ankara	17/11/2003
6434/04	Arif Atalay	1950	Adana	Mustafa Çinkılıç Adana	9/1/2004
10467/04	Hasan Doğan	1948	Malatya	Berna Aktaş Malatya	13/1/2004
43956/04	Hayri Ateş	1964	İzmir	Zeynep Sedef Özdoğan İzmir	23/9/2004